

SYL:n ja SAMOKin tavoitteet koulutuspoliittisen selonteon laatimistyöhön

Opintotuesta kohti kattavaa sosiaaliturvaa

Opintotuen ehtoja on jatkuvasti kiristetty ja tuen tasoa heikennetty. Toimenpiteiden vaikutuksia ei olla ehditty arvioida niiden välissä. Päätoiminen opiskelu opintorahan ja asumistuen turvaamana on käytännössä mahdotonta. Eurostudent-vastaajista 68 % kokee, että heillä ei olisi varaa opiskella ilman ansiotyössä käyntiä, 94 % käy töissä rahoittaakseen elämisensä. Työssäkäynti on pois opiskeluun käytetystä ajasta ja jaksamisesta. Opintojen kiristetyt etenemisvaatimukset ovat liian tiukkoja eivätkä palvele niitä, jotka tarvitsevat eniten taloudellista tai muuta tukea opintojen suorittamiseen. Nykytilassa toimeentulon epävarmuus ja riittämättömyys lisää opiskelijoiden kokeman stressin määrää. Yksinkertaisempi järjestelmä mahdollistaa keskittymisen opintoihin. Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus vaatii vähimmäistoimeentulon turvaamisen jokaiselle.

Toimenpiteet

- Selonteossa linjataan, että opiskelijat ovat osa sosiaaliturvan uudistamista. Tulevaisuuden sosiaaliturva palvelee myös jatkuvia oppijoita.
- Selonteossa linjataan, että opintotukea tulee kehittää siihen saakka, kunnes siirrytään uuteen sosiaaliturvaan. Tämä sisältää myös opintoetuksien kokonaisuuden tarkastelun, huomioiden etuuksien riittämättömän tason.

Sitoudutaan maksuttomaan tutkintokoulutukseen

Maksuton koulutus on suomalaisen sukupolvipolitiikan kulmakivi, joka tasaa merkittävästi erilaisista taustoista tulevien mahdollisuuksia hakeutua korkeakouluopintoihin. Korkeakoulutuksen kannustetaan eri taustaisia hakijoita, ja erilaiset taustat ja lähtötilanteet tulee huomioida hakeutumiseen vaikuttavina tekijöinä. Koulutuspolitiikan kantavana periaatteena on lisäksi ollut, ettei koulutusjärjestelmässä ole umpiperiä, jokaisella on eri elämänvaiheissa mahdollisuus hakeutua koulutukseen kykyjensä ja halunsa mukaan.

Toimenpiteet

- Selonteossa linjataan, että tutkintoon johtava koulutus on maksutonta.
- Selonteossa linjataan, että EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden lukuvuosimaksuista luovutaan.

Luodaan avoimesta korkeakoulutuksesta visio

Avoimen korkeakoulutuksen laajentaminen ja kehittäminen on korostunut viime aikoina sekä rahoitusmallissa että muussa korkeakoulujen ohjauksessa. Avointa korkeakoulutusta kehitetään tällä hetkellä samaan aikaan kahdella hyvin eri tavalla hyvin erilaisille kohderyhmille: korkeakoulut vahvistavat samaan aikaan avoimen väylää yhtenä opiskelijavalintojen toteutustapana ja jatkuvan oppimisen työkaluna. Avoimen väylä on hyvä lisä opiskelijavalinnoissa, mutta tarkoittaa kuitenkin jopa vuoden mittaista pääsykoetta hakijalle eikä sitä siksi pidä laajentaa kohtuuttomasti. Tutkintoon johtavaan korkeakoulutukseen tulee edelleen olla mahdollisuus hakeutua maksuttomasti.

Toimenpiteet

- Luodaan visio avoimen korkeakoulutuksen tulevaisuudesta koulutuspoliittisen selonteon yhteydessä.
- Avoimen korkeakoulutuksen rooli opiskelijavalinnassa on toimia täydentävänä osana, vastaten alakohtaiseen tarpeeseen korkeakoulusta riippuen. Valtakunnan tasolla avoimen kautta tutkinto-opiskelijaksi valittava opiskelijamäärä ei saa ylittää 10%:a valittavien kokonaismäärästä.
- Avoin korkeakoulutus on merkittävä osa jatkuvan oppimisen tarjontaa, jotta kaikilla on mahdollisuus täydentää osaamista korkea-asteen opinnoilla.

Luodaan yhteinen digitaalinen opintotarjonta

Suomen tavoite on uudistuva korkeakoulutus ja digitaalinen palveluympäristö. Myös opintojen kansainvälistyminen ja kilpailu osaajista vaatii panostuksia tarjontaan. Tämä vaatii teknologisia ja pedagogisia ratkaisuja. Tavoitteena on parantaa koulutuksen saavutettavuutta ja mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen. Alustaratkaisut palvelevat myös kansainvälisille opiskelijoille suunnattua tarjontaa. Lisääntyvä ristiinopiskelu mahdollistaa aivan uusien osaamiskokonaisuuksien ja innovaatioiden syntymisen. Digitaalisten opintotarjontojen alustojen ympärillä on jo paljon toimivia käytäntöjä ja hankkeita, kuten CampusOnline.

Alustamainen, yhteen koottu korkeakoulutuksen tarjonta on käyttökelpoinen työkalu elinikäisen oppimisen järjestämiseen. Elinikäinen oppiminen on suuri kysymys koko Euroopan tasolla, ja tässä Suomi voi toimia kansainvälisesti edelläkävijänä.

Toimenpiteet

- Yhteistyötä opintotarjonnassa on tarpeen tarkastella ja suunnitella koordinoitusti koko maan tasolla.
- Luodaan korkeakoulujen yhteinen digitaalinen opintotarjonnan alusta, joka palvelee tutkinto-opiskelijoita ja elinikäisiä oppijoita.

- Korkeakoulujen rahoitusmalli palkitsee korkeakouluja tarjotuista ja suoritetuista opintopisteistä “raha seuraa opintopistettä” -mallin mukaisesti.

Hakijaystävälliset opiskelijavalinnat

Suomi on asettanut tavoitteeksi nostaa korkeakoulutettujen määrä 50 % ikäluokasta. Vuosittain kaksi kolmasosaa hakijoista jää ilman opiskelupaikkaa, joten haasteena ei ole nuorten kiinnostuksen puute vaan opiskelupaikkojen vähyys. Samanaikaisesti on tiedossa, että 19-vuotiaiden määrä laskee alkaen vuodesta 2035. Alanvaihtajat ja toisen tutkinnon suorittajat tulee nähdä uudelle alalle suuntaavana motivoituneena toimijana. Selvitysten mukaan opiskelijat päätyvät hankkimaan toisen opinto-oikeuden, sillä siirtoväylät korkeakoulujen sisällä ja välillä toimivat huonosti. Alan vaihtaminen korkeakoulutuksen aikana johtuu heikosta ohjauksesta toisella asteella tai kiinnostusten kehittymisestä aikuisiällä. Koulutukseen hakeutumiseen tulisi aina olla maksuton mahdollisuus.

Toimenpiteet

- Pitkää ennakkovalmistautumista vaativista valintakokeista tulee luopua.
- Ensikertalaisikiintiöistä luovutaan.
- Opinto-ohjausta tarjotaan aktiivisesti toisella asteella ja korkeakouluopintojen alussa.
- Siirtoväyliä korkeakoulujen sisällä ja välillä kehitetään.
- Kehitetään jatkuvan oppimisen tarjontaan alan vaihtamisen helpottamiseksi silloin kun uuden tutkinnon suorittaminen ei ole tarpeen.

Koulutuksen kansainvälisyyteen on panostettava

Kansainvälinen osaaminen on olennainen osa korkeakoulutettujen asiantuntijuutta. Opiskelijavaihto ja kotikansainvälistyminen tarjoavat keinot hankkia globaalissa maailmassa tarvittavia kansainvälisyystaitoja. Koulutuksen kansainvälisyys nousee jatkuvasti tärkeämmäksi osaksi koulutuksen kehittämistä ja on edellytys korkeakoulutuksen ja tutkimuksen korkealle laadulle. Vaihtoon lähtevien opiskelijoiden määrä on kuitenkin laskenut merkittävästi toimeentulon ja opintoaikojen kiristysten takia. Suomen tulisi olla houkutteleva maa opiskella ja työskennellä kansainvälisille osaajille.

Toimenpiteet

- Opiskelijavaihtoon lähtevien määrää on pyrittävä nostamaan tarjoamalla riittävät toimeentulon ja vaihdossa suoritettujen opintojen hyväksiluvun mahdollisuudet.
- Integroitumiseen ja inklusiivisiin toimiin opiskeluaikana on panostettava, jotta useampi Suomeen tullut kansainvälinen opiskelija jää tänne valmistumisen jälkeen.

- Kansainvälisten opiskelijoiden harjoittelu- ja työllistymismahdollisuuksia tulee kehittää yhdessä korkeakoulujen, elinkeinoelämän ja työvoimaviranomaisten kesken.
- Oleskelulupa tulee myöntää opintojen ajalle ja kansainvälisten opiskelijoiden oleskelulupaprosessia tulee nopeuttaa.

Tehostamisesta opiskelijoiden tukemiseen

Viimeisen vuosikymmenen aikana opintoaikoja ja opintotukikuukausia on rajattu merkittävästi. Samaan aikaan korkeakoulujen rahoitusmallissa on kiinnitetty huomiota tutkintojen tehokkaaseen suorittamiseen. Seuraavan vuosikymmenen aikana huomiota tulisikin kiinnittää opiskelijoiden tukemiseen, ohjaukseen ja monimuotoisten opiskelutapojen kehittämiseen. Erityisen suuri merkitys ohjauksella on aliedustettujen ryhmien kouluttautumisessa. Korkeakoulujen opintopsykologit on saatettava laissa säädetyksi velvoitteeksi. Ohjaus- ja neuvontapsykologiaan perehtyneiden opintopsykologien ohjauksella voidaan tukea opiskelijoita muun muassa motivaation ja itsetunnon rakentamisessa, stressinhallinnassa sekä opiskelu- ja elämänhallintataitojen kehittämisessä. Opintopsykologit kykenevät myös tukemaan korkeakouluja haastavissa ohjaustilanteissa ja koko yhteisöä esteettömän opiskelun, kriisitoiminnan ja turvallisten oppimisympäristöjen kehittämisessä.

Toimenpiteet

- Vahvistetaan korkeakoulujen tuki- ja ohjauspalveluja. Riittävät tuki- ja ohjauspalvelut tukevat opinnoissa edistymistä ja niillä on matalan kynnyksen ennaltaehkäisevä vaikutus.
- Opintojen ohjaus ja opiskelijoiden hyvinvointipalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä.
- Erilaisten opiskelijoiden ohjaamiseen kehitetään kohdennettuja työkaluja.
- Oppimisanalytiikkaa hyödynnetään ohjauksessa entistä enemmän.
- Osaamisen tunnistamista ja opinnollistamista kehitetään.
- Kirjataan korkeakoulujen opintopsykologit lakiin ja annetaan korkeakouluille suositus psykologien määrästä.
- Luodaan toimivat rakenteet opintonsa keskeyttäneiden opiskelijoiden opintoihin palaamisen tueksi. Perustetaan malli opiskelijaterveysneuvotteluista, jotka voidaan käydä opiskelijan, korkeakoulun edustajan (kuten opintopsykologin) ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) edustajan kesken opiskelijan palatessa opintojen pariin.

Mielen hyvinvointi vaatii panostuksia

Mielenterveysongelmat on monisyinen ongelma. Opiskelijoiden mielenterveyden ongelmat ovat lisääntyneet 2000-luvun aikana ja säännöllisesti psyykkisistä oireista kärsiviä on jopa 30 % korkeakouluopiskelijoista (KOTT 2016). Mielenterveyden ongelmat heikentävät opiskelukykyä ja hidastavat valmistumista, mikä aiheuttaa kustannuksia korkeakouluille ja koko yhteiskunnalle. Korkeakouluvisiossa asetettu tavoite 50 % korkeakoulutusasteesta edellyttää myös läpäisyn parantamista.

Jotta Suomi pystyy tulevaisuudessakin vastaamaan muuttuvan väestörakenteen ja heikentyvän huoltosuhteen luomiin haasteisiin, on varmistettava, että riittävän suuri osa opiskelijoista kykenee osallistumaan myös työelämään. Työllisyysaste saadaan nousuun vain, mikäli löydämme keinot siihen, että tulevaisuuden työvoima on paitsi osaavaa, myös hyvinvoivaa.

Toimenpiteet

- Opiskeluympäristöistä tehdään kaikesta syrjinnästä ja kiusaamisesta vapaita sekä sosiaalisesti, psyykkisesti ja fyysisesti turvallisia jokaiselle.
- Opetussuunnitelmiin sisältyy itsensä johtamisen taitojen opettelu sekä opiskelu- ja työhyvinvointia tukevia opintoja.
- Varmistetaan riittävä mielenterveyden palvelujen saatavuus. Lisätään ehkäiseviä palveluita ja vahvistetaan varhaisen vaiheen tukea.